

i

VISITA GUIADA

EXPOSICIÓ PERMANENT
TRAGÈDIA AL CALL. TÀRREGA 1348
 Primer diumenge de mes a les 10.30 h

CONCERTACIÓ DE VISITES

Exposicions permanents, ciutat, call, pou del gel, adoberia del Molí del Codina, ruta modernista i temàtiques específiques per a escolars

SALES EXPOSICIONS PERMANENTS

De dilluns a dimecres de 10 a 14 h | De dijous a diumenge (i festius) de 10 a 14 h i de 19 a 21 h

SALES EXPOSICIONS TEMPORALS

De dilluns a dimecres de 10 a 14 h | De dijous a diumenge (i festius) de 10 a 14 h i de 19 a 21 h

OFICINA COMARCAL DE TURISME DE L'URGELL

C. Agoders, 16
 25300 Tàrrega · 973 500 707
www.turismeurgell.cat

MUSEU COMARCAL DE L'URGELL

C. Major, 11
 25300 Tàrrega · 973 312 960
www.museutarrega.cat

El call de Tàrrega ocupava la zona de sota la plaça Major i el carrer Major, compresa entre els actuals carrers de les Piques i de la Font. Per baix limitava amb la muralla que tocava amb el riu d'Ondara. El carrer de l'Estudi actuava d'eix vertebrador del call i era on vivia la major part dels jueus. A la part superior d'aquest carrer es localitzava el forn dels jueus i, a la zona baixa, s'hi edificaria la nova sinagoga l'any 1347. En l'actualitat, encara podem veure vestigis de l'època medieval que han perviscut en alguns indrets del call. Després de l'assalt del 1348, el rei Pere III donà ordres de repoblar i

fortificar el call i de separar-lo físicament de la població cristiana. L'any 1348 és una data tràgica per a la història de Tàrrega i per a la comunitat jueva que s'havia establert a la vila des del final del segle XIII. Si bé el primer terç del segle XIV és una època d'expansió econòmica i urbanística que propicia el creixement de la vila i de l'aljama jueva de Tàrrega, un seguit d'anys de males col·lites i crisi econòmica propicien que creixin la tensió social i la confrontació religiosa. Aquesta situació esclata amb l'arribada de la pesta a Catalunya i el juliol de 1348 es produeix l'assalt al call de

Tàrrega, poc després dels de Barcelona i Cervera. Si bé coneixiem aquest avalot per la documentació de la Cancelleria Reial i el relat de Josef ha-Kohen, *La vall de llàgrimes*, les excavacions al call i, molt especialment, l'excavació, l'any 2007, de la necròpolis jueva de les Roquetes (el fossar dels jueus de Tàrrega) han permès corroborar arqueològicament la magnitud de l'assalt i precisar moltes dades fins aleshores desconegudes, gràcies a la troballa excepcional de sis fosses comunes on hi havia enterrades vora una setantena de víctimes d'aquell assalt.

Exposició
TRAGÈDIA AL CALL TÀRREGA 1348

L'exposició mostra i contextualitza els materials arqueològics recuperats dels jaciments de la necròpolis jueva de Tàrrega, on es trobaren 182 tombes individuals i 6 fosses comunes amb 69 persones de l'assalt al call de 1348 i d'uns abocaments fets al call a conseqüència de l'assalt. Tots ells aporten molta informació sobre l'abast de l'avalot i, a la vegada, ens mostren aspectes de la vida quotidiana de la comuni-

tat jueva truncada sobtadament l'any 1348. Moixé Natan, reconegut escriptor jueu targarí i una de les fortunes més grans de la Tàrrega del segle XIV, sobrevisqué a la massacre. En el seu important llegat literari, escrit en hebreu i també en català, podem entreveure savis consells que ens ajuden a entendre el que va passar i ens donen pautes per afrontar la vida sàviament. La mostra permanent ens situa en el context urbà i ideològic de la

Tàrrega dels segles XIII i XIV, amb un conjunt de peces gòtiques i romàniques de primer ordre, provinents de l'església parroquial i dels monestirs i convents de la vila, que a la primera meitat del segle XIV es trobaven en el seu moment més àlgid. L'assalt al call de Tàrrega de l'any 1348 no va suposar, però, la desaparició de l'aljama jueva targarina, que es recuperà d'aquests fets dramàtics i perdurà fins a l'any 1492.

On menjar

ARTAPA GASTROBAR
 Major, 14 · 973 310 327

ATENEV BAR CAFETERIA
 Pl. Carme, 14 · 973 310 046

Conxita BUFET LLIURE CUINA CASOLANA
 Via Lacetània, 9-11 · 973 672 258

HOTEL - RESTAURANT HOSTAL DEL CARME
 Crta Na-II km 503 · Vilagrassa · T. 973 311 000

HOTEL - RESTAURANT PINTOR MARSÀ
 Av. Catalunya, 112 · Tàrrega · T. 973 501 516

Franquesa MOLÍ D'OLI OLI D'OLIVA VERGE EXTRA
 Indústria, 6 · 973 310 298

la cava TAPES AL PLAT TERRITORI!
 Mestre Güell, 5 · 973 311 380

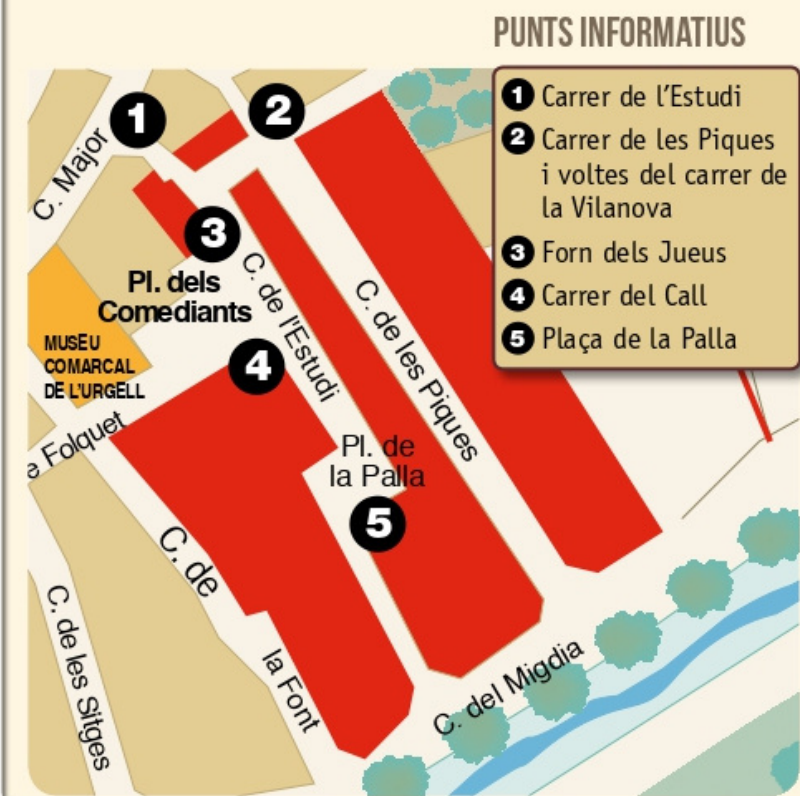
LICEU BAR RESTAURANT
 Pl. Carme, 3 · 973 672 248

Saló Verd BAR RESTAURANT
 St. Antoni Maria Claret, 11 · 650 387 320

Exposició permanent
TRAGÈDIA AL CALL
 Tàrrega 1348

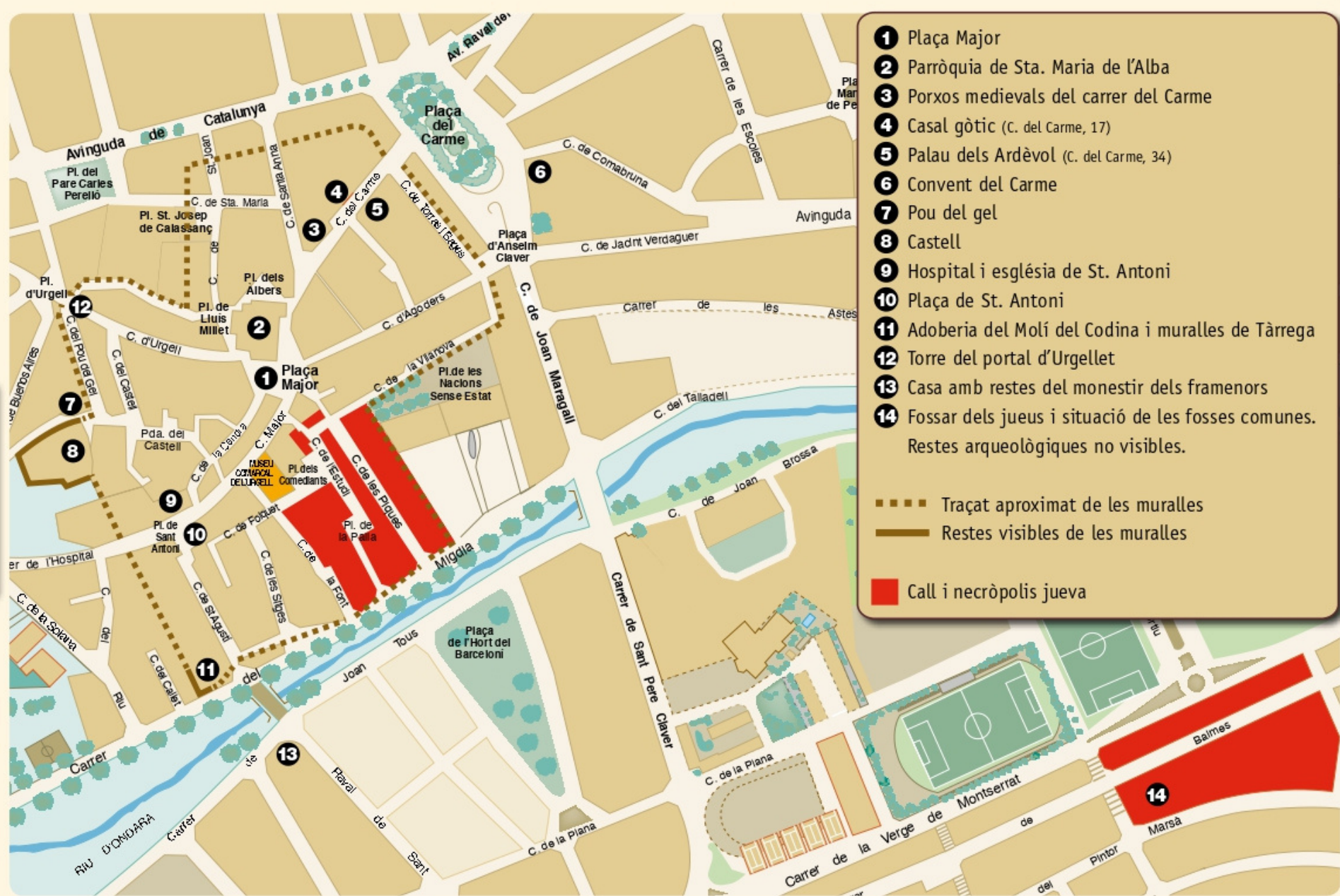
Major, 11 · 25300 Tàrrega
 Tel. 973 312 960
info@museutarrega.cat
www.museutarrega.cat

ITINERARI pel Call

PUNTS INFORMATIUS

- 1 Carrer de l'Estudi
- 2 Carrer de les Piques i voltes del carrer de la Vilanova
- 3 Forn dels Jueus
- 4 Carrer del Call
- 5 Plaça de la Palla

- 1 Plaça Major
- 2 Parròquia de Sta. Maria de l'Alba
- 3 Porxos medievals del carrer del Carme
- 4 Casal gòtic (C. del Carme, 17)
- 5 Palau dels Ardèvol (C. del Carme, 34)
- 6 Convent del Carme
- 7 Pou del gel
- 8 Castell
- 9 Hospital i església de St. Antoni
- 10 Plaça de St. Antoni
- 11 Adoberia del Molí del Codina i muralles de Tàrraga
- 12 Torre del portal d'Urgellet
- 13 Casa amb restes del monestir dels framenors
- 14 Fossar dels jueus i situació de les fosses comunes. Restes arqueològiques no visibles.

--- Traçat aproximat de les muralles

— Restes visibles de les muralles

■ Call i necròpolis jueva

un passeig pel call

FORN DELS JUEUS

L'actual casa del número 8 del carrer de l'Estudi coincideix amb l'emplaçament del **forn dels jueus** que apareix als llibres d'estimes dels anys 1501-1506. La casa encara conserva elements estructurals del seu passat medieval. El forn era un element fonamental de la vida del call.

forn DELS JUEUS

CARRER DE L'ESTUDI

El **carrer de l'Estudi** és l'eix vertebrador del call de Tàrraga. Era on vivia la major part dels jueus. Ja hi trobem jueus a la primera meitat del segle XIV, que hi habiten fins al 1492. A mesura que baixa cap al riu, el carrer rep diferents noms: carrer dels Jueus, del Forn dels Jueus, del Call i de l'Escola dels Jueus. Algunes de les cases actuals coincideixen amb l'espai que ocupaven les cases del call als segles XIV i XV. El barri jueu comunicava amb la resta de la vila a través de diverses portes, la principal de les quals suposem que estava situada al capdamunt d'aquest carrer.

carrer DE LES PIQUES

CARRER DE LES PIQUES

El **carrer de les Piques** també formava part del call. A l'època medieval, es coneixia amb el nom de carrer d'Arnau Farrer. A la part baixa, a tocar del riu, hi havia un portal de la muralla que es coneixia amb el mateix nom del carrer, tot i que en alguns documents també se cita com a «portal dels Jueus». Al segle XV, sabem que hi vivia població jueva i cristiana barrejada. Moltes de les cases de la banda est del carrer de l'Estudi, pel darrere, donaven al carrer de les Piques. Les **voltes gòtiques del carrer de la Vilanova** ja comunicaven als segles XIV i XV ambdós carrers. Aquests arcs són un dels elements arquitectònics més destacats que han perviscut de l'antiga fisonomia del call.

carrer DE L'ESTUDI

CARRER DEL CALL

És el tram del carrer de l'Estudi que s'anomenava així al final del segle XV. A la cantonada oest, amb el carrer de Lluís Folquet, que ja s'anomenava així al segle XIV, hi tenia la casa Pere Castelló (1502), el nom del qual, abans de convertir-se al cristianisme el 1492, era Iossef de Besés. Pertanyia a una de les famílies més riques del call, amb un gran patrimoni immobiliari.

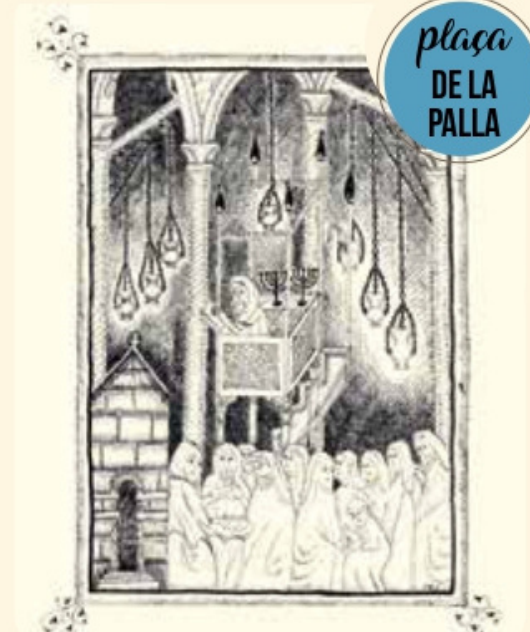
carrer DEL CALL

El **número 15 de l'actual carrer de l'Estudi** conserva encara bona part l'estructura primitiva de l'edifici del segle XIV a la planta baixa. Els jueus del call tenien diverses ocupacions: corredor, prestamis-

ta, metge, botiguer, comerciant, artesà (calceter, sedassaire, pergaminer, pelleter, etc.), mosso i servent de jueus rics.

PLAÇA DE LA PALLA

Aquesta plaça no existia a l'època medieval. Es correspon amb la part baixa del carrer del Call, que rebia el nom de **carrer de l'Escola dels Jueus**, ja que, a partir del 1347, s'hi aixecava la sinagoga nova que substituï l'antiga, situada en un espai a la vora del riu d'Ondara. A partir dels llibres d'estimes de començament del segle XVI es pot emplaçar la nova sinagoga a l'actual plaça de la Palla o en un indret molt proper. A la part baixa del call, prop del mur o muralla que limitava amb el riu, hi havia la casa de Moixé Natan, un dels jueus més rics i influents de la Tàrraga de la primera meitat del segle XIV, alhora que un dels pocs autors jueus que va escriure les seves composicions en hebreu i en català.

plaça DE LA PALLA

FOSSAR DELS JUEUS

Identificada com el **fossar dels jueus de Tàrraga**. Es troba a l'extrem est del vessant nord del turó del Maset, a un quilòmetre de distància del call i a l'altra banda del riu d'Ondara. Actualment les restes arqueològiques de la necròpolis no són visibles.

La primera referència documental del fossar és la de la seva concessió episcopal (1307), ratificada posteriorment per Jaume II (1319). La data final d'utilització del fossar és el 1492, l'any de l'expulsió dels jueus.

En la intervenció arqueològica feta l'any 2007, s'hi localitzaren i excavaren cent vuitanta-dues tombes individuals. En les tombes individuals foren identificats i documentats diferents aspectes i elements relacionats amb el ritu funerari, com són l'ús de taüts, baiards, agulles per fixar mortalles, etc. D'altra banda, en algunes tombes femenines i infantils es trobaren collarets o braçalets interpretats com a amulets. L'excavació va permetre també la documentació de sis fosses comunes amb almenys seixanta-nou persones enterrades. El seu estudi antropològic i arqueològic va demostrar que les persones allí enterrades havien estat víctimes de l'avalot del 1348. Això suposa una troballa arqueològica excepcional en l'àmbit europeu per al coneixement d'un episodi de violència contra els jueus a l'època medieval.

necròpolis DE LES ROQUETES